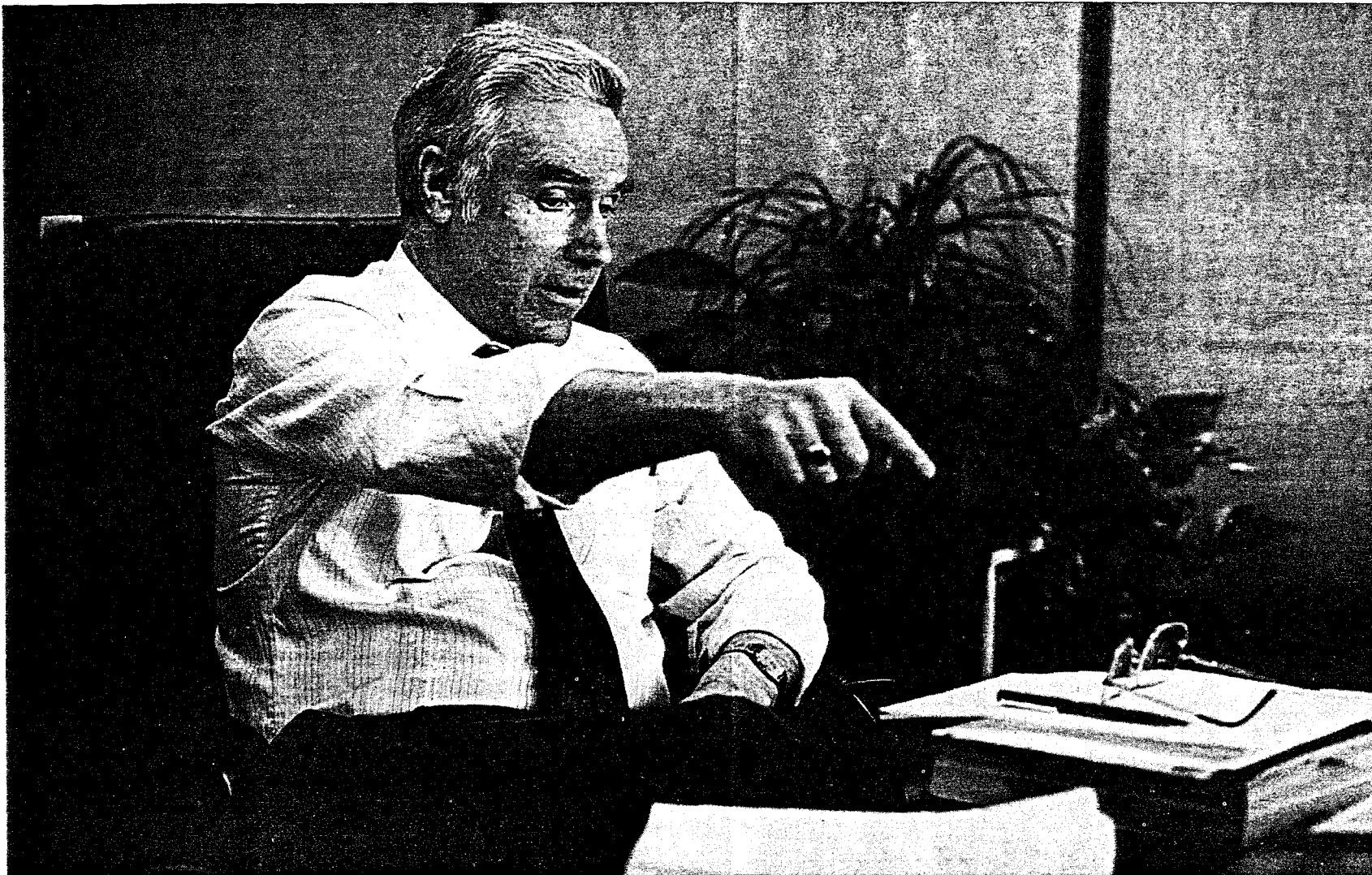

17/12-1942

kulturrike

AKERSHUS ARBEIDERBLAD

7

POSITIV: Ordføreren i Aurskog-Høland, Øyvind Ottesen, er en av dem som stiller seg positivt til Fossens bok.

(Foto: Kay Stenshemmet)

Bygda som tier

102486

**NS-propaganda
i posten**

Med jevne mellomrom fylles postkassa til forfatter Asbjørn Fossen opp med NS-propaganda.

Gjengangere er avisa Folk og Land og materiell fra Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO). INO er en sammenlutning av to organisasjoner som ble dannet etter krigens slutt for å demme opp for «den politiske forfølgelse av deltakere i Nasjonal Samling, frontkjempere og andre, som bygget på rettsbrudd, sjikane og historieforfalskninger».

Fossen understreker at han ikke føler seg plaget av «informasjonen».

– Jeg har ikke fått noen trusler. Det er gamlekara fra krigen som står bak, folk som fremdeles er aktive og som ikke angrer på noenting. Deres framgangsmåte er å sende sitt materiell til alle som skriver om krigsara. De skiller seg fra nynazistene som opererer med dødslistene og trusler. Men det utelukker ikke at det kan være forbindelser mellom organisasjonene, mener Fossen.

Aktive i Aurskog?

Asbjørn Fossen vet ikke om det finnes tidligere NS-medlemmer i Aurskog i organisasjonene som står bak materialet han mottar.

– Det jeg vet er at det for noen år tilbake var aurskoginger som skrev flittig i Folk og Land. Trolig har det også vært en uformell organisasjon i Aurskog etter krigen med formål å rehabilitere NS-medlemmene.

Viktig bok

«Ei ny bygd blir til» har i følge forfatteren hittil solgt i snaue 500 eksemplarer på Romerike. Fossen har ikke tall på hvor mange som har kjøpt boka i Aurskog, men det er klart at hovedtyngden er solgt her. Ordfører Øyvind Ottesen i Aurskog-Høland har lest den, og har bare positive kommentarer til Fossens bok.

– De fleste som er opptatte av kommunen burde lese den. Boka forteller viktig historie som ellers ville gått i glemmeboka. Dette tror jeg er et allment syn i bygda, sier Ottesen som dermed tegner et noe annerledes bilde enn det AR har dannet seg.

AURSKOG: Asbjørn Fossens bok om den høye NS-oppslutningen i Aurskog under krigen, har ikke bidratt til den debatten som forfatteren håpet på. Svært få snakker om krigsåra, og enda færre tør gjøre det offentlig.

AR har forsøkt å få sentrale aktører fra krigens dager i tale for å kommentere Fossens bok «Ei ny bygd blir til». Ingen av dem vil stå fram i avisa og si sin mening.

«Skulle ikke vært skrevet»

Mange er positive til bygdeboka, men utsagn som «den skulle aldri vært skrevet» og «boka kommer minst en generasjon for tidlig», tyder på at denne delen av fortida er svært følsom for mange aurskoginger.

En som imidlertid valgte å bryte bygdnormen «Krigstida snakker vi ikke om» var nestlederen i Milorg i Aurskog, Jakob Roll-Hansen. I en lengre artikkel i AR tidligere i løst uttalte han blant annet at det var en lettelse å flytte fra bygda etter krigen på grunn av sjikane. En annen hjemmefrontsmann turte i sommer bare å fortelle sin historie anonymt av frykt for ubehageligheter.

Lokalpressens rolle

Indre Akershus Blad som er lokalavisa for Aurskog-Høland har bare omtalt Fossens bok en gang. Det gjorde avisa etter at Fossen hadde lansert bygdeboka på en pressekonferanse.

Hvorfor har ikke Indre tatt opp stoffet i bredere skala?

– Vi har behandlet boka med én omtale som vi gjør med alle andre lokale bøker, sier redaktør Per Erik Nilssen. Han benekter at det faktisk er stoffet er betent og kan støte mange har hatt noe å si.

– Vi har en linje vi følger, sier Nilssen som ikke mener at krigsstoffet i boka er interessant nok til å bryte denne regelen.

TAUSHET: Asbjørn Fossen ville gjøre krigsåra kjent for alle aurskoginger med sin bygdebok. Men noen debatt i Aurskog har ikke kommet i kjølvannet av utgivelsen. Biant dem som har forholdt seg relativt tause er lokalavisa Indre Akershus Blad. (Foto: Lars M. J. Hansen)

Drapstrusler

AURSKOG: Har bitterheten og hatet mellom nazister og motstandsfolk under krigen tatt bolig i slektene og lever videre den dag i dag? Ja, mener folk AR har vært i kontakt med. Våre kilder sitter inne med svært gode kjennskaper til bygda. De har forskjellige motiver for ikke å stå fram. En person uttrykker seg slik:

– Jeg frykter ubehageligheter. Vedkommende kjenner til tilfeller av drapstrusler og annen sjikane mot personer som har uttalt seg ufordelaktig om medlemmer i tidligere NS-slekter.

Åtte prosent av aurskogingene var medlem av NS under krigen. 70 prosent av disse hadde gårdbrukerbakgrunn. Storbøndene var i flertall.

ARs kilde mener at «tausheten» om krigstida arves.

– Det er en sterk motvilje mot å innrømme feil. Det er lagt et lokk over de brune krigsåra for å hindre at slektsnavnet plettes. Dermed er store deler av den yngre garde fullstendig uvitende om bygdas nære fortid.

– Det har i realiteten aldri vært tatt et oppgjør. Fossens bok kunne bidratt til å «lufte ut», men dette har ikke skjedd. Det mest beklagelige er at de som valgte motstandslinja under krigen, er de som fikk det vanskeligst etterpå.

– I Aurskog var slik at folk med NS-bakgrunn hadde i seg for å få posisjon som en motstandsfolk. Det sier sitt, mener en av ARs kilder.

Historien

- Hele åtte prosent av bygdefolket var medlem av Nasjonal Samling i Aurskog under krigen. To tredeler av disse var bønder. Oppslutningen om NS var mange ganger større enn i nabobygdene.
- Denne ømtålelige delen av Aurskogs historie er nå gjort kjent gjennom Asbjørn Fossens bygdebok «Ei ny bygd blir til».
- I en rekke artikler i løpet av seinsommeren og høsten har AR belyst at sårene fra krigen ennå ikke har grodd.